

Hervormde Gemeente Veen

PASTORAAL BELEID INZAKE

ONGEHUWD SAMENWONEN EN KERKELIJKE HUWELIJSINZEGENING ¹

1. INLEIDING

De kerkenraad is blij dat veel (jonge) mensen voor *de weg van het huwelijk kiezen* en daarbij Gods zegen over hun huwelijk willen vragen in de kerk.²

Het is echter niet vanzelfsprekend in onze samenleving om te kiezen voor het huwelijk.

De praktijk van *ongehuwd samenwonen* is in onze samenleving steeds meer een voluit geaccepteerde zaak. Ook in christelijke kring dringt deze praktijk steeds meer door.

In dit schrijven wil de kerkenraad zijn beleid hieromtrent naar u als gemeente toe formuleren.

Wij geloven dat het Woord van God ook hierin een lamp voor onze voet is.

Wij beginnen deze pastorale richtlijn vanuit het positieve: de instelling en inhoud van het huwelijk, zoals de Bijbel ons dat beschrijft (2.1-3). Daarna gaan we in op de kwestie 'huwelijk en samenwonen' en de pastorale benadering hiervan (3 en 4); we wijden ook enkele woorden aan de noodzaak van een goede communicatie (5) en eindigen met enkele slotopmerkingen (6).

2. HET HUWELIJK: MAN EN VROUW VERBONDEN

2.1 HET HUWELIJK EN DE SCHEPPING (OUDE TESTAMENT)

God schiep de mens in een *relatie*. De mens is als man en vrouw geschapen. Mannelijk en vrouwelijk, staat er in Genesis 1:27. In Genesis 1:28 wordt aan de relatie van man en vrouw de zegen van de

¹ Dit document is voorbereid en opgesteld vanuit de uit vier kerkenraadsleden bestaande commissie 'huwelijk' en aldus goedgekeurd en vastgesteld, na in verschillende vergaderingen besproken te zijn, in de kerkenraadsvergadering van 5 mei 2014. Latere opmerkingen over stijl en duidelijkheid, alsook een verwijzing naar een andere brochure, zijn later nog verwerkt. Verder wordt dit document langs de geëigende kanalen (in stencilvorm en digitaal) bekend gemaakt en beschikbaar gesteld.

² In deze pastorale richtlijn werken we dus *niet* ons beleid uit inzake, bijvoorbeeld, de vraag naar *kerkelijke inzegening van een tweede huwelijk*, of, bijvoorbeeld, de vraag naar de *toelating tot het doen van openbare geloofsbelijdenis en daarmee het Heilig Avondmaal*. Dit laat intussen onverlet dat in dit document wel punten van bezinning voor die vraagstukken te vinden zijn, maar deze kwesties willen wij in aparte pastorale richtlijnen bespreken.

vruchtbaarheid verbonden. Zo ligt er vanuit Genesis 1 een onmiddellijk en onlosmakelijk verband tussen het geschapen zijn in geslachtelijke diversiteit en het krijgen van kinderen.

In Genesis 2 wordt de *instelling van het huwelijk* verhaald, waar de HEERE God spreekt: “Het is niet goed dat de mens alleen is; Ik zal een hulp voor hem maken als iemand tegenover hem.” (Genesis 2:18) Hulp is niet hetzelfde als “hulpje”. Het gaat om een echt tegenover, een wederhelft. In het bijzonder in het huwelijk, maar in zekere zin ook in de samenleving, geldt: zonder vrouw is de man niet compleet en andersom ook niet.³

In de volmaakte schepping (vóór de zondeval) is de-man-alleen hulpbehoevend en God voorziet daarin met een hulp tegenover. In het Oude Testament wordt ditzelfde woord gebruikt als het gaat over de HEERE God, over Hem die onze hulp is. Wat de vrouw is voor de man, is de HEERE voor de man.

Man en vrouw zijn *op elkaar aangewezen*. God zelf brengt Eva bij Adam, Hij brengt ze eigenhandig bij elkaar nadat Hij haar heeft gevormd uit een rib van Adam (Genesis 2:21-23). Nu noemt Adam haar ‘mannin’ (Genesis 2:23).

Hier ligt het *fundament van het monogame huwelijk als exclusieve en levensomvattende verbondenheid van één man en één vrouw*. Adam komt in een uniek verbond met de eerste vrouw, Eva. ‘Been van mijn beenderen en vlees van mijn vlees!’, is de lofzang van Adam.

De Bijbel noemt de huwelijksrelatie zelfs op meerdere plaatsen uitdrukkelijk een ‘*verbond*’ (Spreuken 2:17; Maleachi 2:14).

Sinds het paradijs is alle eeuwen door steeds opnieuw het wonder geschied zoals beschreven in Genesis 2:24: de mens zal zijn vader en moeder verlaten om voortaan aan zijn vrouw verbonden te zijn. Hier wordt gesproken over een hechte en innige verbondenheid van man en vrouw in het huwelijk. Hier past geen derde in. De *eenheid* is zo sterk dat er gesproken wordt van: ‘tot één vlees zijn’. Twee levens raken met elkaar verstrengeld. Het gaat ook om de lichamelijke vereniging. De *seksuele gemeenschap* is een onderdeel van het huwelijk, die horen bij elkaar.

Na de schepping volgen de donkere bladzijden van de zondeval in Genesis 3. Adam en Eva worden *veroordeeld*. Adam in zijn man-zijn, een moeitevol bestaan dat zal eindigen in de dood. En Eva in haar vrouw-zijn, pijn en moeite bij het kinderen baren.

Smart over man en vrouw, maar niet zonder uitzicht. De veroordeling van man en vrouw staat ingeklemd tussen de *moederbelofte* (Genesis 3:15) en de *naamgeving van de vrouw*. Eva is niet langer ‘Mannin’, maar ‘(H)Eva’ (vergelijk Genesis 3:20), moeder van alle levenden, de moeder van de Levensvorst: Jezus Christus.

Vanwege Hem, de Man van smarten, is er voor mensen uitzicht. In Zijn genade heeft God de moederbelofte gegeven en daarin de vreugde over de kinderzegen te midden van smart. Adam en Eva moeten het paradijs verlaten en de wereld in vol doornen en distelen. Maar het huwelijk gaat mee als een paradijsbloem.

³ Dit komt niet in mindering op het feit dat de ene mens haar of zijn bestemming mede in het huwelijk vindt en de ander in het ongetrouwde (‘single’) leven. Hiermee hangen ook zaken samen als roeping en gaven, maar ook Gods leiding in een mensenleven. Zie hiervoor verder bijvoorbeeld 1 Korinthe 7.

2.2 HET HUWELIJK IN HET NIEUWE TESTAMENT

In het Nieuwe Testament wijzen we op Efeze 5:22-33, waar de unieke relatie tussen man en vrouw aan de orde komt en zelfs als een *afspiegeling van de verhouding tussen Christus en Zijn gemeente* wordt beschouwd.

Er wordt hier een lijn getrokken van het Oude naar het Nieuwe Testament: Genesis 2:24 (“één vlees worden”) krijgt een diepere betekenis doordat Paulus het een heenwijzing noemt naar de eenwording van Christus en Zijn gemeente. Gods heilshandelen wordt in verband gebracht met het huwelijk.

Door heel de Bijbel heen vinden we *vergelijkingen tussen de verhouding van God met Zijn volk (OT) en Christus met Zijn gemeente (NT) en het huwelijk tussen man en vrouw*. Denk aan Hooglied, Psalm 45, Ezechiël 16, Hosea. Hierin blijkt steeds weer de grote trouw van de HEERE God, ondanks de ontrouw van Zijn volk. Dat is Gods heilshandelen: er is verzoening, omdat Christus de schuld heeft overgenomen, de toorn van God gestild en het recht vervuld.

De verhouding van Christus tot Zijn gemeente is *ook een heilig voorbeeld voor ons huwelijk*. Dat vraagt ook een persoonlijke en gemeenschappelijke verbondenheid met Christus. Ook wel genoemd: een drievoudig snoer dat niet gemakkelijk verbroken wordt (vergelijk Prediker 4:12). Of zoals iemand zei: “Daarom is het zo belangrijk dat Christus in het huwelijk is. Dan is Zijn huwelijk met ons huwelijk vervlochten. Dan mag onze liefde een antwoord zijn op Christus’ liefde voor ons.”

Het eerste wonder van de Heere Jezus, het veranderen van water in wijn op de bruiloft te Kana, is een *eerbetoon* voor het huwelijk.

De verbinding van het huwelijk met de relatie van Christus met Zijn gemeente en God en Zijn Volk onderstreept het unieke van één man met één vrouw.

Dat heeft ook wat te zeggen over *de plaats van de seksualiteit*. In 1 Korinthe 7: 2, 8,9 geeft Paulus aan dat geslachtsgemeenschap en huwelijk onlosmakelijk met elkaar samenhangen. – Volgens de Bijbel heeft buiten het huwelijk seksuele gemeenschap dus geen door God gegeven plaats.

Dit is ook een doorgaande lijn in heel de Bijbel (vergelijk, onder meer, Deuteronomium 22:13-30; Matthéüs 5:27-28; Hebreëen 13:4).

3. HUWELIJK EN SAMENWONEN

In onze maatschappij is ongehuwd samenwonen een breed geaccepteerde vorm als alternatief voor het huwelijk geworden.

Zonder uitputtende te willen zijn⁴, kunnen we stellen dat het *vrijblijvender* is dan het huwelijk.

⁴ We gaan hier verder niet op de details in rond bijvoorbeeld het geregistreerd partnerschap of het samenlevingscontract. In mei 2014 is een brochure verschenen die verder materiaal biedt voor meningsvorming, en ook informatie over, onder meer, het geregistreerd partnerschap en het samenlevingscontract. De brochure is verschenen onder de titel ‘Themabrochure 12: Trouwen, of samenwonen?’. Het betreft een uitgave van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk, als bijlage bij *De Waarheidsvriend* van 23 mei 2014. De brochure is

Bijvoorbeeld: men maakt wel afspraken, maar doet geen publieke trouwbelofte.

Wil men er geen duidelijkheid over geven of men deze relatie wil aangaan als een verbond voor het leven? Schrikken sommigen terug voor het gewicht van een huwelijk?

Of ziet men weinig of geen verschil tussen huwelijk en samenwonen?

Hoe dat ook zij, uit het voorgaande blijkt hoeveel waarde onze God hecht aan het huwelijk en hoe hoog het huwelijk staat.

Onze *vorm* (huwelijksluiting voor de wet door de overheid) vinden we niet één op één terug in de Bijbel.

We kunnen echter wel *lijnen* ontdekken.

a) Eén daarvan is de *afspiegeling die het huwelijk is van het verbond van God met Zijn volk*. Dat is hierboven uitvoerig beschreven. Daar past een vrijblijvende relatie tussen man en vrouw niet bij.

b) Een tweede lijn is dat het huwelijk geen onderonsje, een privé-zaak, is zoals bij samenwonen doorgaans het geval is.

Trouwen is een zaak van de gemeenschap. In het Oude Testament zelfs een zaak van de dorpsgemeenschap. In elk geval een publieke aangelegenheid, want het huwelijk wordt gesloten te midden van familie, vrienden en bekenden. Duidelijk zien we dit in Ruth 4: 7-10, waar niet alleen familie en bekenden, maar ook de dorpsgemeenschap erbij betrokken is (oudsten in de poort).

Het *verloop* is: het werven van de bruid, elkaar aannemen; beloften en plichten voor God en de mensen uitspreken; daarna de bruiloft. Aan het einde van de eerste dag komen we dan de officiële en plechtige 'overgave' van de bruid aan haar bruidegom tegen en daarna de eenheid van het huwelijksleven. De bruiloft die de Jezus eerde met Zijn aanwezigheid is een publieke zaak en Jezus heeft Zich daarbij willen voegen.

c) Een derde lijn is *de bescherming die het huwelijk biedt*. Dat is de bescherming in het wettelijke huwelijk, waarin een opdracht ligt voor man en vrouw om elkaar lief te hebben en voor elkaar te zorgen.

Daarbovenuit gaat de bescherming van de God van het verbond, onze schepper, die ook de onderhouder is van alle dingen. Binnen het huwelijk zoals hierboven vanuit de Bijbel getekend, wil de HEERE een dam op werpen tegen de vernietigende werking van de zonde. Zo zagen we het huwelijk als parel die meegegaan is uit het paradijs om het leven leefbaar te houden. Een huwelijk gesloten voor de overheid en waarover we Gods zegen vragen in een kerkdienst voor Zijn aangezicht en te midden van Zijn gemeente is een *bede* en een *belijdenis*. Een belijdenis dat we in eigen kracht het "ja-woord" niet waar kunnen maken en een bede tot God om ons boven onszelf uit te tillen en onze onvolmaakte trouw te verankeren in Zijn onwankelbare trouw.

Uit dit alles mag blijken dat wij als kerkenraad een Bijbelse lijn menen te volgen als *wij het ongehuwd samenwonen in de Hervormde Gemeente Veen principieel afwijzen*. Dat dit een liefdevolle benadering en een luisterend oor insluit, werken we hieronder uit.

4. PASTORALE BENADERING

De kerkenraad wil ook *ongehuwd samenwonenden* herderlijk nabij zijn. Vanuit de bewogenheid van Christus willen we elkaar vasthouden.

We willen als kerkenraad een luisterend oor bieden en *met elkaar in gesprek raken om de achtergronden en motieven peilen*.

Ambtsdragers kennen het verlangen om (jonge) mensen *de weg van de Bijbel* te wijzen en hen tot die weg terug te roepen. Dat kan alleen op de goede wijze in liefdevolle bewogenheid. Er heerst in onze tijd verwarring op het gebied van relaties en het kan moeilijk zijn voor kerkelijke jongeren om daarin het spoor van Gods wil te vinden, zeker als ze vanuit achtergronden komen waar anderen ook voor samenwonen hebben gekozen.

Tegelijk is een kerkenraad in geloof en liefde geroepen om het goede gebod van de HEERE hoog te houden, want alleen in die weg mogen we zegen vragen en zegen verwachten.

In het licht van bovenstaande Bijbelse lijnen wil de kerkenraad een weg gaan met jonge mensen die hun huwelijk na een periode van samenwonen kerkelijk willen laten inzegenen:

- a) In een pastorale ontmoeting met een vertegenwoordiging van de kerkenraad waaronder de aanvraag door de huwelijksinzegening valt, zal worden *geluisterd* naar de levensgang en de achtergronden van de aanvragers en *vanuit Bijbels perspectief worden aangegeven* dat de praktijk van samenwonen *zonde* is voor God.
- b) Indien de aanvragers *de pastorale leiding hartelijk aanvaarden en inzien dat de tot dan toe afgelegde weg verkeerd is geweest*, zal een nieuwe pastorale ontmoeting worden afgesproken met een vertegenwoordiging van de kerkenraad.

Na erkenning van het zondige van het ongehuwd samenwonen, *ligt het in de verdere lijn dat men deze erkenning in daden uit*.

We denken hierbij aan verschillende mogelijkheden:

- in gevallen waarin het kan en verantwoord is: tot de trouwdag niet langer samen wonen;
- de belofte / gelofte van (verdere) seksuele onthouding te doen tot de huwelijksdatum⁵;

⁵ We kunnen dat hier niet breder uitwerken, maar mogen wat betreft de onthouding ook denken aan de hulp in deze onthouding die wordt geboden door de *verloving tot het huwelijk*. W. Aalders schrijft hierover: 'Men denke in dit verband maar aan Mattheüs 1, waar gezegd wordt dat Maria verloofd [of: ondertrouwd, red.] was met Jozef. En wat die verloving aan verplichtingen inhield, wordt duidelijk uit het feit dat daarbij geen sprake was van samenwoning of seksueel verkeer (Matth. 1:18-25). (...) De driften werden geleid in de bedding van de verloving, waardoor aan de seksuele bandeloosheid paal en perk werd gesteld en de liefde geheel werd gericht op het aanstaande huwelijk.' En verder: 'Aan de verloving ligt (...) ten grondslag de wederzijdse huwelijksbelofte', die 'de (...) man en de (...) vrouw de verplichting op[legt] van trouw'. (...) Aalders wijst dan ook op de verlovingsring als onderpand van het aanstaande huwelijk. Hij vervolgt: 'Omdat er nauwelijks meer sprake is van een verloving, staat het voor-huwelijkse leven onder (...) zware bedreiging (...). Het wegvallen van die periode van de wederzijdse trouwbelofte van een

- zo spoedig mogelijk te trouwen, dan wel eerst voor de burgerlijke stand te trouwen.
- c) *In een pastoraal gesprek zal voor Gods aangezicht schuldbelijdenis worden gedaan, waarna Gods belofte van vergeving en vernieuwing wordt uitgesproken.*
Op deze wijze komt er ruimte voor de kerkelijke bevestiging en inzegening van het huwelijk na samenwonen.
- d) Ook zal op enig moment de gemeente in kennis moeten worden gesteld van de gedane schuldbelijdenis. Dit laatste geeft helderheid naar de gemeente over de gevolgde en te volgen weg door betrokkenen, gemeente en kerkenraad.

Alleen als de betrokkenen van harte achter deze gehele werkwijze staan, kan de huwelijksbevestiging doorgaan.

5. COMMUNICATIE

Het zal, overigens, duidelijk zijn dat bovengenoemde zaken –en met name wat is genoemd onder 4.b) en 4.c)– vragen om *oprechtheid* en *goed vertrouwen*, daar naleving ervan in de eerste plaats een verantwoordelijkheid is van de betreffende gemeenteleden zelf en in de tweede plaats de kerkenraad ervan moet uitgaan dat het ‘ja’ van een christen ‘ja’ is (Mat. 5:37).

Ook een goede en rustige *communicatie* is van belang. Het kan, bijvoorbeeld, zo zijn dat de kerkenraad pas in een heel laat stadium hoort dat er sprake is van ongehuwd samenwonen. Wanneer er dan tegelijk bepaalde verwachtingen zijn bij degenen die het huwelijk aanvragen, of ook data zijn vastgelegd, ontstaat er een ongewenste tijdsdruk. In alle gevallen moet worden gestreefd naar zo min mogelijk (tijds)druk op de bezinning en gesprekken die er zijn. Als de kerkenraad onvoldoende tijd heeft om een besluit te nemen, kan er niet zomaar ‘groen licht’ worden gegeven terwijl sommige belemmeringen nog bestaan of sommige zaken nog niet zijn besproken.

Daarom houden we ons aan de kerkordelijke regel dat een verzoek tot inzegening van een huwelijk ten minste zes weken van tevoren moet worden ingediend als bruid en bruidegom beiden tot onze gemeente behoren. Behoort één van beiden tot een andere gemeente (binnen de kerk) –of geldt dat voor beiden–, dan geldt een termijn van tien weken (*Kerkorde Protestantse Kerk in Nederland*, ordinantie 5-3-2 en 5-3-3).

6. TENSLOTTE

Met dit schrijven wil de kerkenraad nog eens de unieke waarde van het huwelijk onder de aandacht brengen.

(...) man en een (...) vrouw betekent haast een vrijbrief voor een ongeregeld en vrij leven vóór het huwelijk.’ (W. Aalders, ‘De verloving’, blz. 13 – 19 in: P.J. Vergunst (red.), *Trouw en liefde. Over pastoraat in het huwelijk*, Heerenveen 2001) – Zie verder onder punt 6 in deze richtlijn: ‘Tenslotte’.

Wij erkennen dat er naast de hierboven geschetste problematiek van het samenwonen *nog meer zaken* aan de orde zijn *op het terrein van het huwelijk*.

Een van die zaken is dat (jonge) stellen in hun *verkeringstijd* op seksueel terrein Bijbelse grenzen kunnen overschrijden. Uit deze notitie wordt duidelijk dat huwelijk en seksualiteit in de zin van geslachtsgemeenschap niet van elkaar los gemaakt mogen worden.

Wat zich echter in het midden van de gemeente op allerlei terrein aan de openbaarheid onttrekt, is alleen bij God bekend. Dat kan daarom door een kerkenraad ook veelal niet (goed) worden gewogen, al kan er wel licht op vallen in prediking, pastoraat en catechese.

Verder wordt erkend dat ook *binnen huwelijken misstanden en ontrouw* voor kunnen komen.

De gebrokenheid van deze wereld wordt ook zichtbaar in het *verbreken van huwelijken door echtscheiding*.

Ondanks deze kanttekeningen, wil de kerkenraad met name *onderstrepen* dat de HEERE ons het huwelijk geeft als veilige haven waarbinnen man en vrouw onder Gods bescherming en zegen in liefde duurzaam samen kunnen leven. Dan mogen we in ons huwelijk iets uitstralen en laten zien van de liefde van Christus.

Tenslotte willen wij onszelf en u als gemeente in deze vaak ingewikkelde zaken blijven wijzen op wat staat in Jakobus 1:5, 'En als iemand van u in wijsheid tekortschiet, laat hij die dan vragen aan God, Die aan ieder overvloedig geeft en geen verwijten maakt, en ze zal hem gegeven worden.'

Veen, voorjaar – zomer 2014